

گزارش پایانی برگزاری کرسی ترویجی

- ۱- موضوع و نوع کرسی ترویجی: «ریشه‌های تهاجم؛ تجزیه و تحلیل جنگ ایران و عراق» / عرضه و نقد ایده علمی
- ۲- محل برگزاری کرسی ترویجی: دانشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی
- ۳- تاریخ و زمان برگزاری: روز یکشنبه مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۱۵ ساعت ۱۰۰۰ تا ۱۲۰۰
- ۴- اساتید شرکت کننده در کرسی:

ردیف	نام و نام خانوادگی اساتید	ارائه‌دهنده یا ناقد	مرتب و مرکز علمی	مدرک و گرایش علمی
۱	امید وکیلی خواه	ارائه‌دهنده	پژوهشگر / دانشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی	کارشناسی ارشد / حقوق عمومی
۲	خسرو بوالحسنی	ناقد	استادیار / دانشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی	دکتری / دفاع ملی
۳	مجید زین‌الدینی	ناقد	پژوهشگر / دانشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی	دکتری / سیاست دفاعی

۵- نهاد برگزار کننده نشست: دانشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی (دفتر کرسی‌های نظریه‌پردازی)

۶- مدعوین شرکت کننده: جمعی از اساتید و دانشجویان دانشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

۷- گزارش محتوایی کرسی:

۷/۱- دکتر زین‌الدینی (ناظر محتوایی):

ضمن عرض تسلیت ایام شهادت حضرت فاطمه (سلام الله علیها) حضور جناب آقایان دکتر خسرو بوالحسنی، امید وکیلی خواه و سایر حضار را در نشست علمی کرسی نقد کتاب «ریشه‌های تهاجم؛ تجزیه و تحلیل جنگ ایران و عراق» گرامی می‌داریم. ان شاء الله این نشست بتواند بر غنای کتاب مذکور بیافزاید.

بی‌شک ۸ سال دفاع مقدس برگ زرینی در تاریخ کشور ایران است که موجبات فخر ملت ایران را فراهم نموده است. این موفقیت ناشی از رشادت‌ها، از خودگذشتگی‌ها و ایثارگری‌های مردم ایران است. از سویی مقام معظم رهبری همواره بر زنده نگهداشتن یاد و خاطرات و حماسه آفرینی‌های دفاع مقدس تأکید فرموده‌اند.

در سیزدهمین مصوبات هیئت امنای دانشگاه عالی دفاع ملی «فراهم سازی شرایط بحث و گفتگو و نقد و بررسی اساسی مسائل جنگ از طریق ایجاد کرسی‌های نقد و آزاد اندیشی» مصوب گردید. از این رو دفتر کرسی‌های نظریه‌پردازی دانشگاه، آثار علمی منتشر شده در سطح راهبردی دفاع مقدس را در قالب کرسی ترویجی مورد نقد و ارزیابی قرار می‌دهد. قبل از جنگ هر چند سطوح عملیات نیروهای مسلح، تحرکات ارتش عراق و خطر قریب الوقوع بودن جنگ را گوشزد کردند لیکن مسئولین سطح راهبردی کشور دچار خبط و غافلگیری گردیدند و خطر جنگ را احساس نکردند و موجب شد اتفاق ناگوار برای کشور پیش آید. لیکن به منظور ریشه یابی علل و عوامل شروع جنگ کتاب مذکور نقد می‌شود.

روند ادامه جلسه نیز بدین نحو است که ابتدا ارائه‌دهنده به معرفی کتاب می‌پردازد، سپس ناقدان با توجه به مطالعه قبلی به نقد کتاب پرداخته، در ادامه چنانچه سایر حاضران در جلسه سؤالی داشته باشند مطرح و در نهایت جمع‌بندی می‌گردد. به علت این‌که آقای دکتر فرهاد درویشی مؤلف کتاب از حضور در جلسه عذرخواهی نمودند. لذا از امید و کیلی‌خواه، تقاضا می‌شود کتاب را ارائه فرمایند.

۷/۲- امید و کیلی‌خواه (ارائه دهنده):

• عنوان کتاب: ریشه‌های تهاجم

به کوشش فرهاد درویشی (عضو هیئت علمی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی «ره») و جمعی از نویسندگان

✓ چاپ: چهارم ۱۳۹۵ (چاپ اول ۱۳۷۸، چاپ دوم ۱۳۸۰، چاپ سوم ۱۳۸۴)

✓ انتشار: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس به پیشنهاد مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

پیشگفتار چاپ چهارم (مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس):

در این بخش مسئولین مربوطه با بیان این مطلب که مجموعه (تجزیه و تحلیل جنگ ایران و عراق) از جمله آثار پژوهشی و تحلیلی مرکز مطالعات درباره جنگ تحمیلی است اظهار داشته‌اند کتاب حاضر نخستین جلد از این مجموعه هست که در آن به بررسی عوامل و زمینه‌های سیاسی، بین‌المللی، تاریخی، جغرافیایی، اقتصادی و اجتماعی جنگی که با تهاجم ارتش عراق به سرزمین ایران آغاز گردید پرداخته است. این کتاب به لحاظ استقبال علاقمندان و پایان یافتن نسخه‌های چاپ سوم در سال جاری به چاپ چهارم رسید.

پیشگفتار:

مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در این بخش ضمن بیان این مطلب که در جنگ تحمیلی هدف‌های آغازگر جنگ تامین نشد و خسارت‌های جانی و مالی فراوان مسیر ملت ایران را در دستیابی به توسعه همه جانبه سد کرد جا دارد ضمن اظهار تأسف از آنچه که در قالب یک جنگ بر ملت ایران تحمیل شد به بررسی موشکافانه آن پرداخته و از زوایای مختلف مورد تجزیه و تحلیل قرار داده شود.

دیباچه:

آقای محسن رضایی در دیباچه این کتاب با بیان این مطلب که جنگ ابعاد گوناگونی دارد که برجسته‌ترین آنها بعد نظامی می‌باشد آورده است: (بی گمان برای تجزیه و تحلیل جنگی این چنین بزرگ ضروری است کتابهایی تألیف شود اما تابحال برخی از متونی که در این باره نگاشته شده است در ایفای نقش خود نارسا بوده‌اند و نتوانسته‌اند درکی درست و همه جانبه از جنگ را در آثار خود ارائه نمایند. تلاشهای قابل تقدیر دوستان مجموعه مباحث مدّونی را شامل شد که از آنان تشکر و سپاسگزاری می‌کنم.

مقدمه:

آقای درویشی در مقدمه و در وضع دلایل، انگیزه و فلسفه (چیستی و چرایی) تدوین این اثر اظهار داشته است: (جنگ نوعی کنش و واکنش خشونت آمیز و برنامه ریزی شده بین دو کشور متخاصم است. که یکی یا هر دو کشور برای رسیدن به اهداف مورد نظر و نیز حل اختلافات آن را به عنوان الگوی قالب در روابط بین خود انتخاب می‌کند. در نظام بین الملل کنونی دولت‌ها اهداف و منافع همسو یا متعارضی با هم دارند و برای رسیدن به این اهداف و حل اختلافها از شیوه‌ها و ابزارهای گوناگون بهره می‌جویند. جنگ چرا و چگونه به وجود آمد؟ در چه بستری رشد یافته و تحقق پیدا میکند؟ تصمیم گیرندگان در چه شرایط و اوضاعی برای رسیدگی به هدف شیوه و ابزارهای نظامی را انتخاب می‌کنند؟ پاسخ دقیق و علمی به این پرسش‌ها و ارزیابی نتایج بدست آمده در موارد دیگر

می‌تواند الگوی تعمیم پذیری را بدست دهد که با استفاده از آن می‌توان سمت و سوی حوادث و وقایع را پیش‌بینی و با اتخاذ تصمیمات مناسب و به موقع از پیامدهای منفی آن اجتناب کرد.

فصل اول:

بررسی علل وقوع جنگ ایران و عراق که از متغیرهای ساختاری و زمینه‌ساز و بررسی اهداف صدام صحبت می‌کند در ۱۲ صفحه توسط آقای حسین حسینی عضو هیئت علمی دانشگاه امام حسین(ع) کتابت گردید که در آن از علل و متغیرهای ساختاری یا زمینه‌ساز شامل تأثیر سیاست‌ها و موضع‌گیری‌های ابرقدرت‌ها، نقش تشویقی و حمایتی کشورهای منطقه وضعیت مساعد داخلی و سرانجام تصورات و پنداره‌های صدام حسین از جمله اثبات قدرت حزب بعث در برابر انقلاب اسلامی، ادعای ژاندارمی در منطقه که در آن تشریح و تبیین می‌کند.

فصل دوم:

تبیین و تشریح پیشینه و تاریخچه روابط و اختلافات مابین دول ایران و عراق است که توسط آقای مجید مختاری مکتوب گردیده که در دو حوزه روابط کشورهای یاد شده به طور عام و اختلافات مرزی آن به طور خاص در ۱۰ صفحه صحبت می‌کند. ضمن اینکه جا داشت تدوین‌کننده محترم قبل از ورود به بررسی علل مخاصمه به تبیین سابقه و پیشینه می‌پرداخت که لازم است در چاپهای بعدی به این نکته دقت شود.

فصل سوم:

به بررسی و تبیین وضعیت نظام بین‌المللی در آستانه جنگ ایران و عراق می‌پردازد که شامل نظام دو قطبی تحولات نظام بین‌المللی در آغاز دهه هشتاد و یک استنتاج است که توسط آقای حسین یکتا در ۱۹ صفحه کتابت گردیده که به تشریح تحولات ساختاری نظام بین‌الملل در دهه ۱۹۸۰ است که موثر از وقایعی همچون انقلاب اسلامی ایران بوده است.

فصل چهارم:

تحت عنوان بررسی وضعیت داخلی جمهوری اسلامی ایران در آستانه جنگ است که توسط جمعی از نویسندگان در ۲۸ صفحه مکتوب گردیده و در بخشهای مختلف از اوضاع جغرافیایی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، نظامی صحبت می‌کند و به تبیین این پرسش می‌پردازد که چرا جمهوری اسلامی ایران در وضعیت انقلابی خود و با جمعیتی بالغ بر سه برابر جمعیت عراق و با ارتش بزرگ و موقعیتی برتر مورد تجاوز این کشور قرار می‌گیرد؟

فصل پنجم:

به بررسی وضعیت داخلی کشور عراق در آستانه جنگ می‌پردازد که در ۱۸ صفحه توسط آقای محمد حسین جمشیدی دانش‌آموخته علوم سیاسی مکتوب شده و از وضعیت جغرافیایی و ژئوپلیتیکی کشور عراق، تاریخ، وضعیت انسانی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و نظامی در دوران پیش از شروع جنگ تحمیلی در دهه هشتاد میلادی بویژه در سالهای ۱۹۷۹ و ۱۹۸۰ (۱۳۵۸ و ۱۳۵۹) می‌پردازد.

فصل ششم:

در این فصل به عنوان فصل فرجامین کتاب، آقای درویشی در خصوص تمهیدات سیاسی و نظامی کشور عراق برای آغاز جنگ مبادرت کرده که در بیست و یک صفحه تنظیم شده است و در این فصل آورده است: (قراین و شواهد حاکی از آن است که همه

اقدامات عراق جهت فراهم ساختن زمینه‌های لازم برای آغاز جنگ بوده به عبارت اخیری تصمیم عراق برای تجاوز به ایران از مدت‌ها پیش اتخاذ شده بود. رهبر این کشور تنها مترصد فرصت طلائی برای حمله به ایران بود که این فرصت در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ بدست آمد. در این فصل زمینه‌سازی و اسباب‌چینی‌های عراق پس از اعلامیه ۱۹۷۵ میلادی الجزیره و انعقاد قطعنامه مرزی و حسن جواری در ۱۳ ژوئن (۲۳ خرداد ۱۳۵۴) در بغداد تا شروع تهاجم سراسری علیه ایران در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ در چند محور مورد بررسی قرار گرفته است. شایان دقت است، به لحاظ مجموع مقالات در این کتاب در پایان هر فصل فهرست منابع نیز به صورت منفک و مجزا بیان شده است. ضمن اینکه رویدادهای مهم نیز به تفصیل ارائه شده است. از نکات بارز این کتاب می‌توان به این نکته اشاره کرد که شمای کلی مطالب مطروحه به صورت انگلیسی در پشت صفحه مذکور است. لازم به توضیح هست شمارگان ۱۵۶ در صفحه انتهایی مؤید تعداد صفحات آن است.

در یک نظر کلی گرچه تدوین چنین کتاب و معرفی روش‌شناسی آن در موضوع «اقتصاد دفاع» ارزشمند است و توسط نویسنده ای متخصص برای آن بسیار تلاش شده است اما مباحث محتوایی کتاب حکایت از آن دارد که مسائل اقتصاد خرد و کلان در قالب یک مثال علمی تحت عنوان «مسائل دفاعی» تفسیر و حل شده است. نویسنده محترم می‌توانست خلاقانه‌تر با مثال‌های واقعی و با ادبیاتی علمی و منحصر به قلم خود، یک چارچوب واحد و مشخص تحت این عنوان تألیف نماید. مطالعه این کتاب برای تمام دانشجویان اقتصاد مفید است چراکه می‌تواند روش تحلیل و بررسی مسائل اقتصادی را در یک موضوع کاربردی بیان نمایند. کتاب نیاز به یک ویرایش دارد تا مباحث زاید کاسته شده و مباحث موجود نظم و یکپارچگی بهتری بگیرند.

۷/۳- دکتر خسرو بوالحسنی (ناقد اول کتاب):

- کتاب ارزشمندی است و زحمات زیادی برای تألیف آن کتاب کشیده شده که بنده به زحمات مولف و گروه مولفین اجر می‌نهم و تشکر خالصانه دارم.

- این کتاب برای نسل اول و دوم انقلاب که به نوعی جنگ را لمس کرده بودند ارزشمند است و از طرفی برای نسل سوم و چهارم انقلاب نیز که با مسائل جنگ و ریشه‌ها و زمینه‌های جنگ یا دفاع مقدس ۸ ساله آشنا می‌شوند مفید می‌باشد.

- این کتاب در سال ۱۳۷۸ حدود ۱۷ سال قبل چاپ شده و این نسخه چاپ چهارم است و همانطور که عرض کردم کتاب قابل استفاده ای است و ارزش علمی خوبی دارد اما اشکالاتی هم به این کتاب وارد است

- در متغیرهای ساختاری در صفحه ۲۷ که تیترو وسط صفحه است لازم بود به ساختار جهان و کشورهای منطقه ای و فرامنطقه ای که تاثیر گذار در جنگ ایران و عراق بودند اشاره می‌شد که این مهم صورت نگرفته است

- تیترا شماره گذاری ندارند تیتراها و زیر تیتراها مشخص نیست، درست است تیتراهای اصلی در وسط صفحه آمده و زیر تیتراها در شروع پارگراف ها ولی به نظر اگر شماره گذاری می‌شد مناسب بود.

- در شروع فصل اول در بررسی علل وقوع جنگ ایران و عراق توضیحاتی راجب تیتراها و زیر تیتراها آمده که در سیر تألیف فصل اول کتاب این همخوانی‌ها در بعضی از جاها دیده نمی‌شود و بعضا تیتراها و زیرتیتراهای آورده شده با شروع فصل متفاوت است

- در صفحه اول فصل اول موضع مساعد آمریکا مطرح شده و مشخص نشده است که این موضع‌گیری توسط دولت آمریکا یا چه رده ای از مسئولین آمریکا این بیان شده است.

- آیا نخستین عامل زمینه ساز تجاوز عراق به جمهوری اسلامی ایران سیاست های بین المللی مساعد آمریکا بود پس آیا زمینه های اصلی همان بندهایی را که شما در ذیل این فصل آورده اید نیست و درثانی آیا آماده نبودن ما جزء عوامل و زمینه های اصلی حمله عراق به جمهوری اسلامی ایران نبوده است؟
- در صفحه ۲۸ در شروع صفحه بعد از مساعد بودن موضع آمریکا به انقلاب اسلامی و پیامدهای این انقلاب به صورت گذرا پرداخته شده که با تیتتر مساعد بودن موضع آمریکا همخوانی ندارد.
- اشکالات تایپی در متن دیده می شود در صفحه ۴۳ مرزهای زیر زمینی ، صفحه ۴۸ پارگراف آخر کلمه برخوردارها و صفحه ۵۲ برتری راهبردی ذکر شده برتری راهبرد و صفحه ۱۱۲ و در بعضی صفحات دیگر هم این مهم دیده می شود.
- رفرنس دهی که در متن جهت ارجاء به پاورقی داده شده اصولی نیست.
- در صفحه ۴۶ نتیجه گیری شده که اگر کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ اتفاق نمی افتاد شاید جنگ بین ایران و عراق اتفاق می افتاد با چه سند معتبری این مطلب بیان شده است و به نظرم این نتیجه گیری پشتوانه معتبری ندارد
- بعضی از اعداد و آمارها و طول مرزها اشکال دارد و مستند نیست مثلاً ساحل عراق در خلیج فارس
- اکثر آمار ارایه شده در خصوص نیروی نظامی ایران در سال ۱۳۵۱ اشکال دارد و منبع آن ارایه نشده
- در خصوص نفت ذکر شده «عراق یکی از قدیمی ترین و غنی ترین کشورهای نفت خیز جهان» که این مطلب هم اشکال دارد و صحیح نیست.
- متغیرهای ساختاری با متغیرهای زمینه ساز از یک جنس نیستند در حالیکه در این کتاب تقریباً مترادف هم در یک تیتتر مطرح شده است.
- ص ۴۴ پایین صفحه رفرنس عدد ۴ خورده در حالی که در پاورقی چیزی نوشته شده است. صفحات ۴۳ و ۴۲ و ۴۱ نیز به همین شکل است. هر چند که این اعداد به عنوان منبع استفاده شده و در انتهای هر فصل آمده است ولی بهتر بود منبع دهی از روش APA استفاده می شد.
- در صفحه ۴۴ ذیل تیتتر آغاز روابط (پاراگراف سوم) اشاره به سال نشده است - اولاً باید اشاره می شود که چه سالی ایران با اخذ امتیاز عراق را به رسمیت شناخت است دوماً بنظر می رسد این مطلب اساساً صحیح نباشد
- ص ۴۵ سال ۱۹۴۶ (۱۳۲۵) جنگ جهانی دوم است نه جنگ جهانی اول
- آمار ارتش بخصوص برای نیروی دریایی در صفحات ۹۲ و ۹۳ با ۹۶ متفاوت است
- آمار ارتش در نیروی هوایی در سال ۵۷، ۱۰۰ هزار نفر آورده شده - این آمار غلط است. زیرا اگر هر پایگاه هوایی اصلی حداکثر ۲۰۰۰ هزار نفر ساختار داشته که باید پایگاه کشور در سال ۵۷ به ۵۰ عدد میرسید تا این آمار درست باشد؛ در حالی که این امر نبوده است
- برابر آمار اداره دوم آجا ارتش ایران در سال ۵۷ به انضمام شهربانی - ژاندامری جمعا ۱۸۶ هزار نفر بوده است.
- پیوستگی در فصل های کتاب ضعیف است و از یک سیر منطقی برخوردار نمی باشد
- لازم بود در کتاب به پیشینه تاریخی عراق و سیر تشکیل عراق اشاره می شد و در اول کتاب با این تاریخچه و یا پیشینه تشکیل عراق شروع می شد و مفصل تر به آن پرداخته می شد چرا که استعمار نقاط بحران خیز در داخل کشورها و در بین کشورها را در تقسیمات مرزی لحاظ کرده تا بتوان در زمان لازم از آنها استفاده نماید.

- در پایان از مولف یا مولفین کتاب تشکر می‌کنم و امیدوارم مولفین محترم با نگاه نقادانه به کتاب فوق‌اشکالات مشاهده شده در نوبت چاپ‌های بعدی به حداقل برسد.

۷/۴- دکتر مجید زین‌الدینی (ناقد دوم کتاب):

طلیعه بحث را با کلام مقام معظم رهبری آغاز می‌کنیم که می‌فرمایند:

✓ نقد کتاب، جزء کارهای لازم است (۱۳۷۳/۰۲/۲۰)

✓ در محیط دانشگاه، محیط دانشجویی، نقد منصفانه و متقابلاً نقدپذیری متواضعانه هر دو لازم است. (۱۳۸۶/۰۲/۲۵)

• محاسن محتوایی

۱- مطالب مختصر و موجز است و حوصله خواننده را سر نمی‌برد.

۲- توسط محققان حوزه دفاع مقدس تهیه شده است.

• اشکالات محتوایی

۱- بازخوانی جنگ‌های بین عراق و ایران به دوران امپراطوری ایران و عثمانی بر می‌گردد. در حالی که کتاب پیش‌رو به علل وقوع جنگ بین دو کشور از زمان جنگ جهانی اول پرداخته است. مهمترین علل و زمینه‌های جنگ بین امپراطوری ایران و عثمانی عبارتند از:

✓ اختلافات سرحدی دو دولت و توسعه طلبی حکام عثمانی و چشم داشت آنها به قسمتهایی از خاک ایران به خصوص به

گرجستان، ارمنستان، آذربایجان، کردستان و عراق و متقابلاً علاقه ایرانیان به عراق به خاطر وجود عتبات عالیات مورد احترام شیعیان.

✓ اختلافات مذهبی ناشی از شیعه بودن ایرانیان و سنی بودن عثمانیها که در تداوم اختلافهای دو کشور نقش اساسی را ایفا می‌کرد.

✓ بدرفتاری حکام و مأموران دولت عثمانی با زوار ایرانی که برای زیارت به بین‌النهرین (عراق) عزیمت می‌کردند.

✓ تحریک و آتش افروزی کشورهای اروپایی برای برافروختن آتش جنگ بین ایران و عثمانی به منظور تضعیف این دو ابر قدرت

شرقی و تأمین امنیت و منافع خود.

✓ اوضاع نابسامان داخلی ایران در زمانهای مختلف ناشی از بی‌ثباتی حکومتهای استبداد و بی‌لیاقتی زمامداران.

✓ پناهنده شدن امیران و شاهزادگان ناراضی و یاغی ایران و عثمانی به کشورهای دیگر و دربارهای مقابل.

✓ وضعیت ایلات و عشایر سرحدی و مرزنشین و بیلاق و قشلاق کردن آنها در ولایات مرزی دو کشور که برای استفاده از مراتع بین

دو کشور تردد می‌کردند و برحسب منافع خود مکرراً ترک تابعیت و تجدید تابعیت نموده و باعث برهم خوردن روابط دو کشور

می‌شدند.

۲- اما علل و زمینه‌های وقوع جنگ تحمیلی که در کتاب به طور کامل به آنها اشاره نکرده عبارتند از:

✓ با تولد انقلاب اسلامی ایران و ظهور یک قدرت اسلامی در منطقه، از لحاظ نظری اساس نظم بین‌المللی که مبتنی بر سلطه دو

ابرقدرت شرق و غرب بود و از جنگ جهانی دوم شکل گرفته بود، به چالش کشیده شد و انقلاب اسلامی ایران به صورت آشکار

مخالفت خود را با سلطه دو ابرقدرت به ویژه آمریکا اعلام کرد.

✓ احساس خطر و نگرانی که جهان غرب به ویژه آمریکا و متحدین و کشورهای عربی منطقه نسبت به توسعه انقلاب اسلامی به سایر

ملل مسلمان و قلمرو تحت نفوذ خود داشتند.

- ✓ ناکامی آمریکا در حفظ ثبات، امنیت و برقراری توازن بین بلوک شرق و غرب در منطقه خاورمیانه با توجه به لغو پیمان سنتو و گسسته شدن کمربند امنیتی غرب به دور کمونیسیم و همچنین از دست دادن بازوی قدرتمند نظامی خود در منطقه مبتنی بر دکترین مهار دو ستونی نیکسون که در پی سرنگونی رژیم پهلوی و پیروزی انقلاب اسلامی به وقوع پیوست.
- ✓ تلاش رژیم بعث عراق به منظور ایفای نقش جایگزین ایران به عنوان ژاندارم نظامی آمریکا در منطقه.
- ✓ عدم وجود موازنه قوا بین ج.ا.ایران و عراق با توجه به فروپاشی ساختار ارتش رژیم صهیونیستی شاهنشاهی در بدو انقلاب اسلامی و آشفتگی در توان دفاعی ایران که زمینه برای رشد نظامی عراق و ایجاد شرایط مناسب نظامی برای تجاوز این رژیم به ایران فراهم شد.
- ✓ وجود اختلاف ارضی بین ایران و عراق و مخالفت رژیم بعث عراق با قرارداد 1975 الجزایر و ادعای اینکه قرارداد فوق تحت شرایط ضعف حاکم بر عراق به این کشور تحمیل گردیده است.
- ✓ مشکل ژئوپلیتیکی عراق در شمال خلیج فارس و تلاش در جهت رهایی از تنگنای فوق و دستیابی به آبهای شمال خلیج فارس.
- ✓ پیشینه تاریخی جنگ های قدیم بین عرب و عجم و لاینحل ماندن برخی از تضادهای فی ما بین.
- ✓ وجود آشوبها و نابسامانیهای داخلی، شورشهای جدایی طلبانه در کردستان، خوزستان، سیستان و بلوچستان و ... که کشور را در یک وضعیت حساسی قرار داده بود و توان اجرایی و دفاعی کشور را به شدت تعدیل نموده بود.
- ۳- عدم استفاده از حتی یک مورد از منابع و کتب منتشر شده از مراکز آموزشی و تحقیقاتی اجا
- ۴- نامناسب بودن بخش های فصل اول با عنوان فصل، در حالی که عنوان فصل ۱ بررسی علل وقوع جنگ است. در بخش ها به مواضع آمریکا، شوروی و کشورهای منطقه پرداخته شده.
- ۵- استفاده از تعابیر نابجای زیر:
 - ✓ کودتای نوژه
 - ✓ حکومت انقلابی در انزوای کامل به سر می برد ص ۶۶، ص ۶۷
 - ✓ انقلاب اسلامی تهدیدی برای وضع موجود در منطقه به شمار می رفت ص ۶۷
 - ✓ ایران به کانون خطر و عامل بی ثباتی در خاورمیانه مبدل شده ص ۶۶، ص ۷۰
 - ✓ مهم ترین علل محتوایی این کتاب نپراختن بر علل دور جنگ است
- محاسن ساختاری
 - ۱- مطالب گویا، روان بیان شده و نظر خواننده را جلب می کند
 - اشکالات ساختاری
 - ۱. ترتیب منطقی بین فصول وجود ندارد بهتر بود فصول کتاب به ترتیب به شرح زیر قرار می گرفت:
 - فصل دوم: پیشینه تاریخی روابط و اختلافات ایران و عراق.
 - فصل چهارم: بررسی وضعیت داخلی جمهوری اسلامی ایران در آستانه جنگ
 - فصل پنجم: بررسی وضعیت داخلی عراق در آستانه جنگ
 - فصل ششم: تمهیدات سیاسی و نظامی عراق برای آغاز جنگ
 - فصل سوم: وضعیت نظام بین الملل در آستانه جنگ ایران و عراق

- فصل اول: بررسی علل وقوع جنگ ایران و عراق.
۲. به غیر از فصل سه سایر فصول نتیجه گیری ندارد
۳. نحوه ارجاع دهی به روز نیست (از روش شماره گذاری استفاده شده)
۴. عدم استفاده از تصاویر
۵. فاقد واژه نامه است
۶. استفاده از منابع روزنامه ای باعث بی اعتباری مستندات شده است
۷. وجود برخی اغلاط املائی
۸. نوشتن هر فصل کتاب توسط یک یا چند نویسنده منجر شده که کتاب به چند صدایی تبدیل شود
۹. فهرست جداول ارائه نشده
۱۰. استفاده از کلمات لاتین مانند استراتژی در متن
۱۱. فصول ۱ و ۳ و ۶ پانویس ندارد